

GEDRAGSCODE PESTEN

INLEIDING

Als iedereen zou ondervinden wat het is om gepest te worden of om de ouder(s) te zijn van een gepest kind, dan zou het probleem sneller serieus worden genomen. Pesten is altijd een actueel onderwerp. Zolang er mensen zijn zal er gepest worden. Een kind dat wordt gepest zal daar gedurende zijn hele leven last van kunnen houden. Om aan te geven dat het een probleem is waar meerdere scholen samen de strijd tegen aangaan is dit protocol samengesteld. Door het pestprobleem serieus te nemen en zich te realiseren wat de gevolgen zijn voor de slachtoffers kunnen de openbare scholen binnen de gemeente Hoogeveen er samen iets aan doen.

Een groepsprobleem

Pesten is een groepsprobleem. Dat heeft tot gevolg dat het probleem met de hele groep worden aangepakt. Kinderen die gepest worden zijn meestal heel gevoelige kinderen. Vaak zijn ze niet zo weerbaar. Het heeft weinig zin hen weerbaar te (laten) maken als aan het pestgedrag van de pesters niets wordt gedaan.

Als er niet wordt ingegrepen op het gedrag van de pesters is een weerbaarheidscursus zinloos, want tijdens deze cursus wordt het kind vaardigheden aangeleerd die het in de praktijk niet kan toepassen als het pesten door gaat. De pester aanspreken op zijn gedrag en de zwijgende middengroep (dat zijn de kinderen die het zien gebeuren, maar er niet aan mee doen) moeten worden gemobiliseerd door samen als leerkracht met de leerlingen regels af te spreken, waardoor klasgenoten en leerkrachten de pester de wacht kunnen aanzeggen.

Pester worden

Elk kind kan slachtoffer worden, maar ook elk kind kan een pester worden.

WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN PLAGEN EN PESTEN

Wat verstaan wij onder pesten??

Een duidelijk overzicht van de kenmerken van *PLAGEN* en *PESTEN*, en de gevolgen van dit gedrag vormt een basis voor het signaleren van pestgedrag:

PESTEN EN PLAGEN, WAAR ZIT HET VERSCHIL??

PLAGEN	PESTEN
Is onschuldig, gebeurt onbezonnen en spontaan	Gebeurt berekenend Men wil bewust iemand kwetsen of kleineren
Is van korte duur, gebeurt herhaaldelijk	Is duurzaam, het gebeurt systematisch en langdurig
Speelt zich tussen (gelijken)	Ongelijke strijd
Is meestal te verdragen	De pestkop heeft geen positieve bedoelingen
Meestal één tegen één	Meestal een groep tegenover slachtoffer
Tegenpartijen wisselen keer op keer	De pestkoppen zijn meestal dezelfde, net zoals de slachtoffers

GEVOLGEN	GEVOLGEN
Schaafwond, korte dragelijke pijn	Indien niet tijdig wordt ingegrepen kunnen gevolgen lichamelijk of psychisch pijnlijk zijn
Vroegere relaties worden vlug hersteld	Het is niet makkelijk om tot relaties te komen.
De ruzie of conflict wordt spoedig beëindigd	Het herstel verloopt heel moeizaam
Men blijft opgenomen in de groep	Isolement en grote eenzaamheid bij het gekwetste kind
De groep lijdt er niet echter onder	De groep lijdt onder een dreigend, onveilig klimaat Iedereen is angstig en men wantrouwt elkaar, weinig openheid.

OORZAAK

Hoe komt het? Pesten heeft altijd meer dan één oorzaak. Kinderen worden niet alléén gepest omdat ze dik zijn of een bril hebben, pesters vernielen niet alleen een fiets omdat ze er jaloers op zijn. Pesten is ook nooit de schuld van één kind dat bijvoorbeeld 'nou eenmaal gauw huilt' of 'waarvan de handen altijd al los zitten' of van een 'groep die in de eerste klas al niet te hanteren was'.

Pestproblemen komen meestal op in ongunstige omstandigheden:

- een onprettige sfeer in de klas;
- rivaliteit in de straat
- agressie in de buurt
- spanning in het gezin.

Daarom is het meestal niet genoeg om bijvoorbeeld een kind in een andere klas te zetten of een pestkop eens flink aan te pakken, maar is het van belang om samen met anderen naar oplossingen te zoeken.

Oorzaken en aanleidingen voor pesten

In elke groep zitten kinderen die gemakkelijk, minder gemakkelijk en soms zelfs moeilijk met anderen om kunnen gaan. Als de sfeer in de groep veilig is, gaan al die verschillende kinderen graag naar school. Ze weten dat er niet alleen met de sterksten rekening wordt gehouden maar met iedereen. In hun groep is het de normaalste zaak dat je het voor elkaar opneemt als iemand problemen heeft. Bovendien geeft de leraar het goede voorbeeld. In een groep met een zodanige veilige sfeer krijgen pesters weinig kans. Klasgenoten komen het slachtoffer te hulp.

De sfeer in een groep kan ook onveilig zijn. Andere kinderen durven het dan nauwelijks voor het gepeste kind op te nemen. Ze kunnen niet rekenen op de hulp van de aanwezige volwassene. Ze zijn bang om uitgelachen te worden en niet meer bij de groep te horen.

Er wordt wel eens beweerd dat het normaal is dat er in elke groep een zondebok is. Dat is niet waar. Zondebokken vind je wel vaak in groepen waar wat mee aan de hand is. Bijvoorbeeld in een groep waar agressief gedrag normaal is en niet door de leraar wordt ingegrepen. De situatie in de groep is dan zeer onveilig. Het kan zijn dat er te veel nadruk ligt op presteren.

Thuis

Oorzaken van het pesten kunnen ook thuis liggen. Elk kind heeft warmte en aandacht nodig, maar soms is een ouder (tijdelijk) door omstandigheden niet in staat dit te bieden aan zijn kind.

DOELSTELLINGEN

Dit pestprotocol is een middel om de volgende doelstellingen te bereiken:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen: leerkrachten, ouders en leerlingen (gepeste kinderen, pesters en de zwijgende middengroep).
2. De school moet het pestprobleem voorkomen. Een preventieve aanpak bestaat onder meer uit de behandeling van het onderwerp met de leerlingen, waarna met hen regels worden vastgesteld.
3. Als pesten desondanks toch optreedt, moeten leerkrachten dat kunnen signaleren en vervolgen
4. duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
5. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen, toch weer de kop opsteekt, moet de school beschikken over een directe aanpak (curatief).
6. De samenwerking tussen ouders en school om pestgedrag te voorkomen en te remediëren. Weigert een school of een leerkracht het probleem aan te pakken, gebeurt dit op onjuiste

wijze of heeft de aanpak geen resultaat, dan is inschakeling van een vertrouwenspersoon nodig. Deze dient, op verzoek van de ouder(s) van het gepeste kind, een klacht in bij de klachtencommissie, die het probleem onderzoekt en het bevoegd gezag adviseert over de te nemen maatregelen.

Deze 6 voorwaarden vormen de basis voor verdere maatregelen om het pestprobleem op school aan te pakken.

HOE HERKEN JE EEN LEERLING DIE GEPEST WORDT?

Er zijn kinderen die een grotere kans lopen om gepest te worden dan andere kinderen. Dat kan soms samenhangen met hun uiterlijk, maar veel vaker heeft het te maken met hun gedrag, gevoelens en de manier waarop ze zich uiten. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties waarin pestkoppen de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen.

Veel kinderen die gepest worden hebben moeite om zichzelf te verdedigen. Vaak zijn ze angstig in de groep, durven niets te zeggen omdat ze bang zijn uitgelachen te worden. Gepeste kinderen hebben vaak lagere cijfers, hun leerprestaties zijn slechter dan verwacht.

Vaak staat een gepest kind alleen, zondert hij zich wat af.

Kort samengevat:

- Deze kinderen zijn vaak angstig en meer onzeker dan andere kinderen.
- Horen niet tot de sterksten.
- Trekken zich terug.
- Zien zichzelf vaak als mislukkeling en voelen zich stom (negatief zelfbeeld).
- Zijn vaker eenzaam, hebben geen enkele vriend of vriendin.
- Hun leerprestaties zijn slechter dan verwacht.
- Kunnen moeilijk voor zichzelf opkomen.

HOE HERKEN JE DE PESTER?

Pesters zijn vaak de sterksten uit de groep. Ze gedragen zich agressiever en reageren eerder met geweld dan andere kinderen. Zij zijn populair in de groep. Zij dwingen hun populariteit af door te laten zien hoe sterk ze zijn en wat ze allemaal durven oftewel stoer gedrag. Pesters komen vaak heel zelfverzekerd over. Zij nemen het initiatief om de regels te overtreden. Doorgaans voelen zij zich niet schuldig dat ze pesten. Soms is een pestkop een kind dat in een andere situatie zelf gepest werd.

Kort samengevat:

- Deze kinderen zijn vaak de sterksten in de groep.
- Hebben vaak behoefte om andere kinderen hun macht te vertonen.
- Zijn doorgaans tegendraads en opstandig.
- Gedragen zich agressief.
- Komen zelfverzekerd over.
- Zijn meestal populair bij een kleine groep kinderen.
- Voelen zich meestal niet schuldig

HOE HERKEN JE DE MEELOPER?

De kenmerken van meelopers zijn niet zo duidelijk aan te geven. Het gaat vaak om kinderen die met de pesters meedoen omdat ze bang zijn anders zelf slachtoffer te worden. Het kan ook zijn dat ze dat stoere gedrag interessant vinden en denken daardoor populair in de groep te worden. Doorgaans zijn zij niet degenen die het initiatief nemen tot pesten. Ze gaan wel gemakkelijk meedoen als het pesten in een groepje gebeurt. Ze hebben in een dergelijke groep minder het gevoel dat zij persoonlijk verantwoordelijk zijn voor wat er met het pesten wordt aangericht. Zij hebben dan ook minder schuldgevoelens.

VOOR DE LEERKRACHT

Een leerling in de klas wordt gepest. De acties die een leerkracht kan nemen zijn onder te verdelen in 5 categorieën.

1. hulp aan het gepeste kind, in de vorm van adviezen en (in sommige gevallen) van een sociale vaardigheidstraining;
2. hulp aan de pester, in de vorm van een sociale vaardigheidstraining of een cursus in het omgaan met agressie;
3. hulp aan de zwijgende middengroep, in de vorm van het mobiliseren van deze groep;
4. hulp aan de leerkracht, in de vorm van achtergrondinformatie over het verschijnsel, zoals signalen, oorzaken, gevolgen en concrete (preventieve en curatieve) aanpakmogelijkheden;
5. hulp aan de ouders, in de vorm van achtergrondinformatie en adviezen.

In situaties, waarin pestgedrag wordt gesignaleerd wordt het volgende stappenplan gehanteerd.

- De peestsituatie wordt in kringgesprekken binnen de betreffende leerling groep(-en) besproken.
- De leerkracht maakt een analyse van de peestsituatie.
- Er volgt, indien nodig, een gesprek met de gepeste, de pestkop, en de volgelingen, buiten de groep.
- De betreffende leerling(-en) mag (mogen) een keuze maken uit een literatuurlijst van kinderboeken, waarin het thema pestgedrag centraal staat. Hij/zij maakt (maken) van het gelezen boek een boekverslag, of houdt een boekbespreking voor de leerling groep of in de leeskring. (midden -en bovenbouw) Een overzichtslijst van alle Nederlandse kinderboeken, per niveau, waarin pestgedrag centraal staat is in de school voorhanden.
- De peestsituatie wordt in de leerkrachtenvergadering besproken.
- De ouders van de gepeste, en de ouders van de pestkop worden op de hoogte gesteld van de peestsituatie.
- De leerkracht(-en) van de betrokken leerlingen bespreekt (bespreken) de peestsituatie met de betrokken ouders.
- De betrokken ouders krijgen achtergrondinformatie over pestgedrag, en handreikingen met betrekking tot de aanpak van het pestgedrag
- Er wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen en plan van aanpak opgesteld, en er worden afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerlingen gemaakt.
- In die situaties, waarin de remediëring van het pestgedrag problemen geeft, wordt assistentie van één of meer hulpverlenende instanties (te bepalen in overleg met de ouders, en gerelateerd aan de aspecten van het pestgedrag) ingeschakeld.
- Afhankelijk van de situatie worden alle ouders via een ouderavond (4) op de hoogte gebracht van (een gedeelte van) de achtergrondinformatie, waarna zij adviezen krijgen over hoe te handelen, als blijkt dat hun kind gepest wordt, andere kinderen pest of tot de zwijsende middengroep behoort.
- Daarnaast worden alle leerlingen, rekening houdend met hun ontwikkelingsniveau en leeftijd, van dezelfde zaken op de hoogte gebracht en gehouden.

WELKE MAATREGELEN WORDEN GENOMEN, INDIEN DE REGELS NIET WORDEN OPGEVOLGD.

Indien de genoemde gedragsregels niet worden opgevolgd, worden de volgende maatregelen genomen:

- Het leerlinggedrag wordt in een kringgesprek binnen de leerling groep besproken (onder-midden-, en bovenbouwgroepen) , en er worden met de betrokken leerling(-en) afspraken gemaakt gericht op het verbeteren van het leerlinggedrag
- Het leerlinggedrag wordt in de leerkrachtenvergadering besproken.
- Indien het niet opvolgen van de gedragsregels in de leerling groep structureel wordt, wordt gezamenlijk met de betrokken ouders en de betrokken leerlingen een plan van aanpak opgesteld, en afspraken ten aanzien van het gedrag van de betrokken leerling(-en) gemaakt. Indien het een situatie betreft, waarin ook pestgedrag wordt gesignaleerd wordt het stappenplan, zoals in hoofdstuk 8 beschreven, gehanteerd.
- Indien die situaties, waarin de remediëring van het gesignaleerde gedrag problemen geeft, wordt de assistentie van één of meer hulpverlenende instanties (te bepalen in overleg met de ouders, en gerelateerd aan de aspecten van het gedragsprobleem) ingeschakeld.

Bij herhaaldelijke overtreding van de gemaakte afspraken kan uiteindelijk tot verwijdering van de pester van school worden overgegaan.